

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Παγκόσμια και Τοπική Πολιτιστική κληρονομιά

Μαθητές ξεναγοί, δημοσιογράφοι...

(Γνωρίζουμε τη Θεσσαλονίκη)

Υπεύθυνη προγράμματος: Εύη Χασαπίδου

Ξεναγοί-Δημοσιογράφοι οι μαθητές του ΣΤ2: Α [redacted] Νίκος,
Β [redacted] Ναταλία, Β [redacted] Κλεονίκη, Β [redacted]
Κωνσταντίνα, Β [redacted] Κική, Γ [redacted] Βικτώρια, Ε [redacted]
Μαριάμ, Ι [redacted] Ελευθερία, Κ [redacted] Ταμάρα, Κ [redacted]
Αλέξανδρος, Λ [redacted] Μελίνα, Ν [redacted] Νικόλας, Ν [redacted] Ραφαήλ,
Ν [redacted] Χρήστος, Ν [redacted] Αλέξανδρος, Π [redacted] Κυριακή, Π [redacted]
Ιάσοντας, Σ [redacted] Αγγελική, Σ [redacted] Χρήστος,
Τ [redacted] Γιώργος, Τ [redacted] Γιώργος, Φ [redacted] Ματέο, Χ [redacted]
Ιωάννης

Θ Ε Σ Σ Α Λ Ο Ν Ι Κ Η

Χτισμένη απέναντι από τον Όλυμπο, για να την προστατεύουν οι θεοί, «νύφη του Θερμαϊκού», όμορφη Θεσσαλονίκη και ταυτόχρονα «μεγάλη φτωχομάνα» και «προσφυγομάνα». Μια πόλη που αγαπήθηκε πολύ. Μια πόλη που αξίζει να την επισκεφτούν όλοι.

Η ίδρυση της Θεσσαλονίκης

Η Θεσσαλονίκη ιδρύθηκε το 316-315 π.Χ. από τον τότε βασιλιά της Μακεδονίας Κάσσανδρο, με την συγχώνευση των οικισμών που υπήρχαν στη γύρω περιοχή. Εικάζεται ότι ιδρύθηκε στη θέση της αρχαίας Θέρμης, η οποία αποτελούσε τον σημαντικότερο οικισμό της περιοχής. Από τη Θέρμη πήρε το όνομά του ο Θερμαϊκός Κόλπος.

Ο Κάσσανδρος αναγνωρίζοντας τη στρατηγική σημασία της περιοχής, θέλησε να δημιουργήσει ένα εμπορικό και οικονομικό κέντρο για την Μακεδονία, το οποίο θα τη συνέδεε με τις υπόλοιπες ελληνικές πόλεις. Θέλοντας να αναδείξει τη μεγάλη σημασία που είχε γι' αυτόν η νέα πόλη, της έδωσε το όνομα της γυναίκας του, Θεσσαλονίκης.

Η θέση της νέας πόλης ήταν ιδανική μιας και συνδεόταν απ' όλες τις κατευθύνσεις με άλλες σημαντικές τοποθεσίες της χώρας.

Αποτέλεσμα της γεωγραφικής θέσης της ήταν η Θεσσαλονίκη να παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στο εμπόριο της ευρύτερης περιοχής. Η ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης προσέλκυσε κατοίκους των γύρω περιοχών με αποτέλεσμα την αύξηση του πληθυσμού της.

Εμπορεύματα και ταξιδιώτες έφταναν με καράβια στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης από κάθε σημείο της Μεσογείου. Η οικονομική ανάπτυξη της πόλης ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο με τη κυκλοφορία του δικού της νομίσματος που διευκόλυνε επιπλέον τις εμπορικές συναλλαγές.

Η Θεσσαλονίκη των ρωμαϊκών χρόνων

Η Μακεδονία και μαζί η Θεσσαλονίκη υποτάσσεται στους Ρωμαίους το 168 π. Χ. Η Μακεδονία χωρίστηκε τότε σε τέσσερις διοικητικές περιφέρειες και η Θεσσαλονίκη έγινε η πρωτεύουσα της δεύτερης.

Την ανάδειξη της Θεσσαλονίκης ως σημείο αναφοράς της επαρχίας της Μακεδονίας ευνόησε η στρατηγική της θέση. Επιλέχθηκε ως έδρα του Ρωμαίου διοικητή της Μακεδονίας, διατήρησε την παλιά της πολιτική οργάνωση και είχε το δικό της νόμισμα.

Η πόλη γίνεται σημαντικός στρατιωτικός και εμπορικός σταθμός μετά και την κατασκευή της Εγνατίας οδού (146-120 π. Χ.) Ο σπουδαίος αυτός δρόμος ξεκινούσε από τις ανατολικές ακτές της Αδριατικής, και έφτανε ως τον Έβρο. Η Εγνατία οδός διασχίζει σήμερα το κέντρο της πόλης.

Ο Απόστολος Παύλος κήρυξε στη Θεσσαλονίκη το 50 μ.Χ. και η πόλη έγινε η “Χρυσή Πύλη” για τη διάδοση του

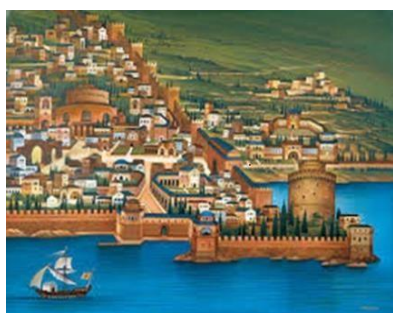
Χριστιανισμού στην Ευρώπη.

Σε μια περίοδο εντόνων εξελίξεων στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία, το 293 μ.Χ. ιδρύεται η Τετραρχία και η αυτοκρατορία κυβερνάται από τους Διοκλητιανό, Μαξιμιανό, Κωνσταντίο Χλωρό και Γαλέριο.

Έδρα του Γαλέριου έγινε η Θεσσαλονίκη στην οποία έχτισε σημαντικά ρωμαϊκά δημόσια κτήρια. Το Γαλεριανό Ανάκτορο, τη Ροτόντα, την Αψίδα του Γαλέριου (Καμάρα), τον Ιππόδρομο, και την Ρωμαϊκή Αγορά.

Όταν ξεκίνησαν οι διωγμοί των χριστιανών, με διαταγή του Γαλέριου, συλλαμβάνεται και εκτελείται με μαρτυρικό θάνατο ο Άγιος Δημήτριος, που είναι και πολιούχος της.

Βυζαντινή Θεσσαλονίκη

Τον 4^ο αιώνα σταματούν οι διωγμοί κατά των χριστιανών και ο χριστιανισμός επικρατεί οριστικά ως η κύρια θρησκεία. Η πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας

μεταφέρεται στην Κωνσταντινούπολη και η Θεσσαλονίκη γίνεται συμβασιλεύουσα.

Το 322/23 βρίσκεται στην πόλη ο Μέγας Κωνσταντίνος και κατασκευάζει λιμάνι στο νοτιοδυτικό άκρο της πόλης. Το 379 ο Μέγας Θεοδόσιος κάνει τη Θεσσαλονίκη έδρα του.

Ο Θεοδόσιος όμως συνέδεσε το όνομα του με ένα τραγικό για τους Θεσσαλονικείς γεγονός, τη σφαγή των 7.000 χριστιανών στον Ιππόδρομο το 390.

Η Θεσσαλονίκη εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, της οικονομικής της ευρωστίας και λόγω του ότι ήταν η συμβασιλεύουσα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας αποτέλεσε κύριο στόχο κατακτητών. Πιο συγκεκριμένα δέχτηκε πολλές επιδρομές από Βουλγάρους, Σαρακηνούς πειρατές, Νορμανδούς, Γότθους και από Αβαροσλάβους.

Στις αρχές του 9^{ου} αιώνα γεννιούνται στη Θεσσαλονίκη δύο αδέρφια που ανέλαβαν το δύσκολο έργο της μετάδοσης του χριστιανισμού και του βυζαντινού πολιτισμού στους Σλάβους της Βαλκανικής. Ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος

Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους, κατά τη διάρκεια της 4^{ης} σταυροφορίας, ακολουθεί και η παράδοση της Θεσσαλονίκης. Η Θεσσαλονίκη παραχωρείται στον Βονιφάτιο τον Μομφερατικό.

Στο θρόνο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας βρίσκεται ο Ιωάννης Ε΄ Παλαιολόγος. Τον θρόνο όμως διεκδικούν οι Ιωάννης Καντακουζηνός και Αλέξιος Απόκαυκος. Σε αυτό το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο σε πολλές πόλεις ξεσπούν διαμάχες και συγκρούσεις. Το ίδιο και στη Θεσσαλονίκη.

Το κίνημα των Ζηλωτών, που ήταν η πρώτη “Λαϊκή δημοκρατία”, επικράτησε στη Θεσσαλονίκη κατά τον εμφύλιο των διεκδικητών του θρόνου. Μετά την νίκη τους οι Ζηλωτές κατέλαβαν όλα τα δημόσια αξιώματα, εγκαθίδρυσαν λαϊκή αυτοδιοίκηση, κατήργησαν προνόμια της αριστοκρατίας και δήμευσαν περιουσίες πλουσίων. Οι Ζηλωτές τελικά ανατράπηκαν το 1349 και τη Θεσσαλονίκη κατέλαβε ο Ιωάννης Καντακουζηνός.

Τουρκοκρατία

Το 1430 δεν ήταν η πρώτη φορά που οι Τούρκοι κατέκτησαν την Θεσσαλονίκη, αφού το 1337 μετά από 4ετή πολιορκία, ο Βαγιαζήτ Α΄ έθεσε την πόλη σε φόρο υποτέλειας, χωρίς ωστόσο να την συμπεριλάβει σε Οθωμανική διοίκηση. Στις 29

Μαρτίου το 1430 ο σουλτάνος Μουράτ Β' καταλαμβάνει την πόλη και για δύο μερόνυχτα λεηλατεί, σκοτώνει και σκλαβώνει τους κατοίκους. Η εκκλησία της Αχειροποίητου ήταν η πρώτη εκκλησία που έγινε τζαμί.

Τα πρώτα χρόνια της Οθωμανικής κυριαρχίας ο πληθυσμός της Θεσσαλονίκης δεν ξεπερνά τις 7000 ψυχές. Ο σουλτάνος αντιλήφθηκε ότι η πόλη πρέπει να αναγεννηθεί και γι' αυτό εγκαθίδρυσε μουσουλμάνους από τα Γιαννιτσά και επέτρεψε στους Εβραίους που διώχθηκαν από τη δυτική Ευρώπη να κατοικήσουν στη Θεσσαλονίκη. Την εποχή της Τουρκοκρατίας στη Θεσσαλονίκη ζούσαν Χριστιανοί, Εβραίοι και Μουσουλμάνοι. Οι λίγοι Ευρωπαίοι υπήκοοι, πρόξενοι και έμποροι που ζούσαν στην πόλη, είχαν σημαντικό κύρος. Κατοικούσαν στη σημερινή περιοχή που είναι γνωστή ως Φραγκομαχαλάς. Η οικονομική ζωή της Θεσσαλονίκης επηρεάζονταν από τους Έλληνες και τους Εβραίους.

Τον Οκτώβριο του 1912 η Θεσσαλονίκη απελευθερώνεται από τον νικηφόρο Ελληνικό στρατό. Ο Τούρκος διοικητής θα υπογράψει το πρωτόκολλο παράδοσης και η πόλη θα περάσει στην ελληνική επικράτεια.

Η πυρκαγιά

Η Πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης ξεκίνησε στις 5 Αύγουστου του 1917, στην κουζίνα ενός προσφυγικού σπιτιού στην Άνω Πόλη. Το τηγάνι μιας νοικοκυράς πήρε φωτιά την ώρα που μαγείρευε μελιτζάνες. Έκαψε 10.000 κτήρια μέσα σε 32 ώρες και τις περιοχές Αγίου Δημητρίου, Αγίας Σοφίας, Εγνατίας, Εθνικής Άμυνας, Λεωφόρου Νίκης και Βορειοδυτικά της Λέοντος Σοφού. Η Πυροσβεστική υπηρεσία κατάφερε τότε να την σβήσει. Η Θεσσαλονίκη χαρακτηρίστηκε Νέα Πομπηία, ενώ οι άστεγοι ξεπέρασαν τους 70.000

Εκεί, ο τότε υπουργός συγκοινωνιών Αλέξανδρος Παπαναστασίου έλαβε εντολή να συγκροτήσει μια ομάδα ειδικών για τον ανασχεδιασμό της Θεσσαλονίκης. 9 μήνες μετά την μεγάλη πυρκαγιά, τον Ιούνιο του 1918, ο Εμπράρ παρέδωσε τα σχέδια, που ενθουσίασαν τον Βενιζέλο, ο οποίος έβλεπε ότι η Θεσσαλονίκη θα γινόταν μια σύγχρονη ρυμοτομημένη πόλη με πλατείες, λεωφόρους και ορθογώνια οικοπέδα. Η σημερινή εικόνα του ιστορικού κέντρου της Θεσσαλονίκης έχει διατηρήσει από το σχέδιο του

Εμπράρ μόνο τις καμάρες της Αριστοτέλους.

Μάιος 1936

Από τον Απρίλιο του 1936 την Ελλάδα σαρώνει ένα μεγαλειώδες απεργιακό κύμα με κέντρο τη Θεσσαλονίκη και τους καπνεργάτες. Η εξέγερση των εργατών επεκτείνεται σε πολλές άλλες ελληνικές πόλεις.

Την εποχή της εργατικής εξέγερσης είχε προηγηθεί η οικονομικοί ύφεση και η συνακόλουθη πτώχευση του 1932. Αυτό έδωσε την ευκαιρία σε εργοδότες να μειώσουν τα μεροκάματα. Έτσι, με βασικό αίτημα την αύξηση των κουρεμένων ημερομισθίων τους, οι εργάτες ξεκινούν απεργίες και διαδηλώσεις. Στα τέλη Απριλίου του '36 λαμβάνει χώρα στη Θεσσαλονίκη το 1^ο καπνεργατικό συνέδριο. Εκεί αποφασίζεται απεργία.

Στις 8 Μαΐου η πόλη έχει μετατραπεί σε πεδίο μάχης, με 70 περίπου τραυματίες απεργούς, ενώ στις 9 Μαΐου η χωροφυλακή διαλύει βίαια συγκέντρωση καπνεργατών. Έντεκα άνθρωποι σκοτώνονται και πολύ μεγάλος είναι και ο αριθμός των τραυματιών. Ο Γιάννης Ρίτσος γράφει το ποίημα «Επιτάφιος»

εμπνευσμένος από τα τραγικά γεγονότα.

Την επόμενη μέρα, η κηδεία των θυμάτων είναι πραγματικός λαϊκός ξεσηκωμός. Στο νεκροταφείο συγκεντρώνονται περίπου 150.000 άνθρωποι.

Γερμανική κατοχή

Η Θεσσαλονίκη ήταν η πρώτη μεγάλη ελληνική πόλη που κατακτήθηκε από τον Γ' Ράιχ. Αφού οι Γερμανοί περνάν τα οχυρά του Ρούπελ μέσα σε τρεις μέρες, στις 8 Απριλίου, βρίσκονται μόλις 20 χιλιόμετρα έξω από την πόλη της Θεσσαλονίκης και η παράδοση της πόλης υπογράφηκε στις 8:00 π.μ σε γραφείο του κτιρίου της Γερμανικής Σχολής στη Θεσσαλονίκη. Η παρέλαση των νικητών στη λεωφόρο Νίκης και τους κεντρικούς δρόμους της πόλης έγινε με κλειστά τα παράθυρα στα σπίτια των φοβισμένων Ελλήνων .

Ο χειμώνας του 1941-42 ήταν ο πιο βαρύς που είχαν ζήσει οι Θεσσαλονικείς. Πολλά κτίρια

δημόσια και ιδιωτικά, βίλες, μέγαρα και πολυκατοικίες επιτάχθηκαν για να στεγάσουν τις υπηρεσίες και τις στρατιωτικές δυνάμεις των Γερμανών. Τον πρώτο χρόνο ως τον Δεκέμβριο του 1942, σύμφωνα με τα δελτία της αστυνομικής διεύθυνσης Θεσσαλονίκης, είχαν καταγραφεί 1.791 θάνατοι από τις κακουχίες.

Κατά την γερμανική κατοχή οι Γερμανοί συνέλαβαν και εκδίωξαν 100 εβραϊκές οικογένειες, κατάσχισαν τα διαμερίσματά τους και επέταξαν το εβραϊκό νοσοκομείο για να εγκατασταθεί ο γερμανικός στρατός. Τον Δεκέμβριο του 1943 οι γερμανικές αρχές

συγκέντρωσαν τους Εβραίους σε δύο γκέτο ένα στα ανατολικά της Θεσσαλονίκης και ένα στα δυτικά στη συνοικία του Εβραίου Χιρς. Από τον Μάρτιο μέχρι τον Αύγουστο του 1943 οι Γερμανοί απέλασαν περισσότερους από 45.000 Εβραίους, οι περισσότεροι από τους οποίους δολοφονήθηκαν στους θαλάμους αερίων αμέσως μετά την άφιξή τους στο Άουσβιτς.

Με τόσο πλούσια και μακραίωνη ιστορία είναι φυσικό ο επισκέπτης να βρίσκει σημάδια της σε κάθε γειτονιά της πόλης, σε κάθε γωνιά. Αρκεί να κλείσει τα μάτια και να αφουγκραστεί τους παλιούς ήχους, να μυρίσει τα παλιά αρώματα, να χαϊδέψει το παρελθόν και να αντικρίσει το μεγαλείο της.

Μνημεία της Θεσσαλονίκης

Όταν ο Καίσαρας Γαλέριος αποφάσισε να κάνει έδρα της περιοχής του τη Θεσσαλονίκη κατασκεύασε μερικά θαυμάσια και εντυπωσιακά κτίρια στην ανατολική πλευρά της Εγνατίας Οδού, τα οποία αποτέλεσαν αυτό που αποκαλείται ως σήμερα το συγκρότημα του Γαλέριου.

Η ΑΨΙΔΑ ΤΟΥ ΘΡΙΑΜΒΟΥ-ΚΑΜΑΡΑ

Το μνημείο κατασκευάστηκε με σκοπό να θυμίζει στο λαό τις επιτυχίες του Γαλέριου στις εκστρατείες του εναντίον των Αρμενίων και των Περσών. Η Αψίδα είναι μοναδική στον κόσμο σε πλούτο ανάγλυφων διακοσμήσεων.

Η ΡΟΤΟΝΤΑ

Προοριζόταν να γίνει το μασωλείο του Γαλέριου. Αρχικά το κτίσμα χρησιμοποιήθηκε ως Χριστιανική εκκλησία, η Εκκλησία των Ασωμάτων και αργότερα ονομάστηκε Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. Οι Τούρκοι μετέτρεψαν το ναό σε τζαμί. Το μνημείο διαθέτει επίσης υπέροχα ψηφιδωτά.

ΤΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΤΟΥ ΓΑΛΕΡΙΟΥ

Αποκαλύφθηκε στην ανασκαφή της δεκαετία του 1960 και τοποθετείται στην περιοχή της σημερινής πλατείας Ναυαρίνου. Η κύρια είσοδος του ανακτόρου βρισκόταν στην νότια πλευρά, ενώ τα δωμάτια χωρίζονταν από διάδρομους.

Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ

Αποτελούσε το κοινωνικό, οικονομικό, διοικητικό, πνευματικό και θρησκευτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης. Ήταν ένας ενιαίος χώρος έκτασης 20 περίπου στρεμμάτων ο οποίος φιλοξενούσε κτίρια, που εξυπηρετούσαν διάφορες λειτουργίες στη δημόσια ζωή της πόλης.

Στη διάρκεια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας η Θεσσαλονίκη δε χάνει την αίγλη της. Γίνεται « συμβασιλεύουσα» και συνεχίζει να προκαλεί τον θαυμασμό με τα λαμπρά μνημεία της.

ΤΑ ΤΕΙΧΗ

Το βυζαντινό τείχος της Θεσσαλονίκης ταυτίζεται με το ρωμαϊκό. Η ιστορία της πόλης είναι στενά συνδεδεμένη με τα τείχη της.

Το Επταπύργιο, που δεσπόζει στο βορειοανατολικό άκρο των τειχών, είναι ένα από τα πιο εμβληματικά φρουριακά

συγκροτήματα των Βαλκανίων. Ο κλειστός πυρήνας του κάστρου ολοκληρώθηκε κατά τους μεσοβυζαντινούς χρόνους.

Ο πύργος του Τριγωνίου, μαζί με αυτόν του Βαρδαρίου και τον Λευκό Πύργο, αποτελούσαν τα ισχυρότερα οχυρά της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η θέα από τον περίβολό του είναι από τις ομορφότερες της Θεσσαλονίκης.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΛΟΥΤΡΑ

Τα βυζαντινά λουτρά της Θεσσαλονίκης είναι το μόνο σωζόμενο λουτρό στην ελληνική επικράτεια. Βρίσκεται στην Άνω Πόλη, φωλιασμένο ανάμεσα σε ψηλά κτήρια. Η ανέγερσή του τοποθετείται γύρω στο 1300.

ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Πεντάκλιτη Βασιλική με εγκάρσιο κλίτος και πλούσιο ζωγραφικό και μαρμάρινο διάκοσμο. Στο υπόγειο του ναού και στην κρύπτη λειτουργεί μόνιμη έκθεση των γλυπτών, των κιονόκρανων και των άλλων κειμηλίων του ναού που έχουν σωθεί από τη μεγάλη πυρκαγιά.

ΜΟΝΗ ΛΑΤΟΜΟΥ Ή ΟΣΙΟΥ ΔΑΥΙΔ

Χτίστηκε στα τέλη του 5^{ου} αι. και στην κόγχη φιλοξενείται μία μοναδική στον κόσμο παράσταση, «το όραμα του Ιεζεκιήλ», με τον Χριστό ως Εμμανουήλ, δηλαδή νεαρό.

ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

Ναός του 8^{ου} αιώνα με μωσαϊκά, ψηφιδωτά και αγιογράφιση μοναδικής ωραιότητας.

ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Ο ναός των Αγίων Αποστόλων βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της Θεσσαλονίκης. Χτίστηκε το 1310 από τον οικουμενικό πατριάρχη Νήφωνα τον Α'. Στην οθωμανική περίοδο λειτούργησε ως τζαμί και οι τοιχογραφίες του ναού καλύφθηκαν, αφού αφαιρέθηκαν οι χρυσές ψηφίδες.

ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΟΡΦΑΝΟΣ

Ο Άγιος Νικόλαος Ορφανός βρίσκεται στην Άνω Πόλη, στα ανατολικά τείχη. Ο διάκοσμος στο εσωτερικό του ναού είναι από τα πιο καλοδιατηρημένα ζωγραφικά σύνολα της Θεσσαλονίκης.

ΜΟΝΗ ΒΛΑΤΑΔΩΝ

Η μονή Βλατάδων βρίσκεται στην Άνω πόλη. Η παράδοση αναφέρει πως η μονή είναι χτισμένη στον τόπο που δίδαξε ο Απόστολος Παύλος κατά την παραμονή του στη Θεσσαλονίκη.

Και τα χρόνια περνούν και η Θεσσαλονίκη ακολουθεί τη μοίρα και των άλλων εδαφών της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Αποτελεί πόλη πια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Πόλη σημαντική και πολυπολιτισμική που κοσμείται με νέα κτίρια.

ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ

Το σύμβολο της πόλης. Ο Λευκός Πύργος κτίστηκε το 15ο αι., μετά την άλωση της Θεσσαλονίκης από τους Οθωμανούς το 1430. Στη θέση του υπήρχε παλαιότερος πύργος της βυζαντινής οχύρωσης της Θεσσαλονίκης, στο σημείο που το ανατολικό τείχος συναντούσε το τείχος της θάλασσας. Γνωστός και σαν Πύργος του αίματος (Κανλή

Κουλέ) έγινε φυλακή και τόπος εκτέλεσης καταδίκων. Το 1883, με διαταγή του σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ Β', ο Πύργος ασπρίζεται και του δίνεται η ονομασία Λευκός (Μπεγιάζ Κουλέ).

ΑΛΚΑΖΑΡ

Το Χαμζά Μπέη Τζαμί χτίστηκε το 1467 σαν ένα μικρό συνοικιακό τέμενος. Σήμερα θεωρείται το μεγαλύτερο σωζόμενο τζαμί σε ελληνικό έδαφος, γνωστό στους Θεσσαλονικείς ως «Αλκαζάρ», από τον ομώνυμο κινηματογράφο που στεγάστηκε στην περίστυλη αυλή του.

ΓΕΝΙ ΤΖΑΜΙ

Αποτελούσε λατρευτικό χώρο των Ντονμédων, εξισλαμισμένων Εβραίων. Το 1922 φιλοξένησε πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία, ενώ από το 1925 ως το 1962 στεγαζόταν το Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης. Χτίστηκε από τον Βιταλιάνο Ποζέλι.

ΜΠΕΗ ΧΑΜΑΜ Ή ΛΟΥΤΡΑ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

Χτίστηκε από τον Μουράτ Β', αφού γκρεμίστηκαν επτά εκκλησίες, και ήταν το πρώτο οθωμανικό κτίσμα της πόλης. Βρίσκεται στην περιοχή γνωστή σαν «Λουλουδάδικα». Είχε χώρους για άντρες και γυναίκες, ενώ ένα ιδιαίτερο λουτρό ανήκε στον σουλτάνο.

ΜΠΕΖΕΣΤΕΝΙ

Το Μπεζεστένι [υφασματαγορά] είναι μια από τις παλαιότερες εμπορικές στοές της πόλης, και ένα από τα τρία μπεζεστένια που σώζονται σήμερα στην Ελλάδα. Τα μπεζεστένια είναι κτίρια με συγκεκριμένα αρχιτεκτονικά στοιχεία, θολοσκέπαστα με 4, 6, 8, μέχρι και 20 τρούλους.

ΓΕΝΙ ΧΑΜΑΜ

Εικάζεται ότι κτίστηκε το τελευταίο τέταρτο του 16ου. Λειτούργησε ως διπλό λουτρό με ξεχωριστά διαμερίσματα για άνδρες και γυναίκες. Για πολλά χρόνια λειτουργούσε ως κινηματογράφος και ως συναυλιακός χώρος γνωστός σαν Αίγλη.

ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΕΜΑΛ ΑΤΑΤΟΥΡΚ

Ο Μουσταφά Κεμάλ γεννήθηκε το 1881 σε αυτό το σπίτι, το οποίο σήμερα αποτελεί μουσείο αφιερωμένο σε αυτόν. Η οικία είναι επισκέψιμη για όλους, ενώ οι Τούρκοι που επισκέπτονται σήμερα το εν λόγω μουσείο του δίνουν χαρακτήρα που θυμίζει εκείνον προσκυνήματος. Εκεί εκτίθενται τα προσωπικά του αντικείμενα και στον τοίχο

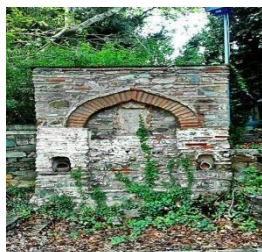
είναι κρεμασμένα έγγραφα από το σχολείο του καθώς και φωτογραφικό υλικό. Το κτίριο φιλοξενεί σήμερα το τουρκικό Προξενείο.

ΣΥΝΤΡΙΒΑΝΙ

Το αυθεντικό δωρίστηκε το 1886, από το Σουλτάνο Αβδούλ Χαμίτ, μετά την κατεδάφιση των ανατολικών τειχών. Τη δεκαετία του 1950 απομακρύνθηκε, στερεμένο πλέον. Αναστηλώθηκε, ωστόσο, το 1977. Χαρακτηριστικό δείγμα μπαρόκ, το μαρμάρινο συντριβάνι αποτελεί ένα από τα σημεία αναφοράς του κέντρου, δίνοντας το όνομά του και στην ομώνυμη πλατεία.

ΟΘΩΜΑΝΙΚΕΣ ΚΡΗΝΕΣ

Οι κρήνες κτίζονται συνήθως σε πλατείες και δρόμους της πόλης απ' όπου διέρχονται υπόγειοι αγωγοί που φέρνουν νερό από τα υδραγωγεία. Η Άνω Πόλη, κλασικός τουρκομαχαλάς, είχε πολλές εκ των οποίων σώζονται συνολικά οκτώ χαρακτηρισμένες ως διατηρητέες.

ΑΛΑΤΖΑ ΙΜΑΡΕΤ

Ο χώρος λειτουργούσε ως μαρέτ (πτωχοκομείο), μεντρεσές (ιερατική σχολή) και χώρος προσευχής ενώ έλαβε σταδιακά τη σημερινή του μορφή. Το όνομα, που σημαίνει “Πολύχρωμο άσυλο”, το οφείλει στον πολύχρωμο μιναρέ του (αλατζά =χρωματιστός).

Προς τα τέλη της τουρκικής κατάκτησης νέα κτίρια, χτισμένα από δυτικούς κοσμούν την πόλη. Η Φιλοσοφική Σχολή, το Κρατικό Ωδείο, η Σχολή Τυφλών, η Έπαυλη Καπαντζή ή Κτίριο του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, ο Επιβατικός Σταθμός Οργανισμού Λιμένος Θεσσαλονίκης είναι κάποια από αυτά, που προκαλούν τον θαυμασμό ακόμα και σήμερα.

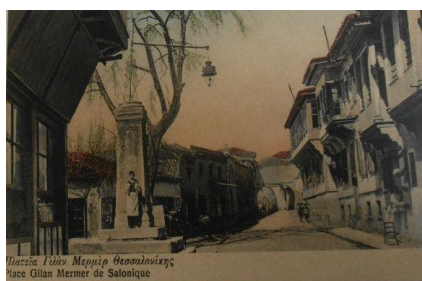

Η Θεσσαλονίκη διακατέχεται από μια μαγική ομορφιά. Όμως δεν είναι μόνο η παραλία, τα αξιοθέατα, οι άνθρωποι, τα στενάκια που την κάνουν ξεχωριστή. Είναι κάτι άλλο, κάτι που λίγοι αντιλαμβάνονται, που λίγοι βλέπουν και νιώθουν. Η πόλη μπορεί να δημιουργήσει πρωτόγνωρα συναισθήματα ίσως γιατί έχει βγει από ένα κόσμο παραμυθένιο, μυστηριακό.

Θρύλοι της Θεσσαλονίκης

Το ταξίδι στην μυστική Θεσσαλονίκη δεν έχει τέλος. Όπου και αν πάει κανείς σε αυτή την πόλη, η ιστορία και οι θρύλοι τον ακολουθούν.

Στήλη των όφρων

Είναι ένα από τα σπάνια όρθια μνημεία των ελληνιστικών χρόνων. Φτιαγμένο από δύο τεράστιες όρθιες μαρμάρινες πλάκες κολλημένες μεταξύ τους και ονομάζεται στήλη των όφρων. Ο θρύλος λέει πως ασκεί μια παράξενη δύναμη στα φίδια που έχουν την τάση να μαζεύονται γύρω τους.

Επταπύργιο (Γεντί Κουλέ)

Στο τρίτο πύργο ακουγόταν φωνές κυρίως τις νυχτερινές ώρες. Πίστευαν ότι οι φωνές ήταν των μελλοθανάτων, γιατί μέσα στον χώρο αυτόν έγιναν πολλές εκτελέσεις. Μια άλλη εκδοχή είναι ότι οι φωνές δεν είναι των φυλακισμένων αλλά κάποιων πνευμάτων που προστατεύουν τον θησαυρό του πύργου.

Ο Μύθος της γοργόνας

Η «Θεσσαλονίκη», ετεροθαλής αδελφή του Μεγάλου Αλεξάνδρου, που έδωσε το όνομα της στην πόλη, άδειασε κατά λάθος το αθάνατο νερό που είχε αποκτήσει ο ανίκητος Αλέξανδρος. Ζήτησε τότε από τους θεούς να μην τον δει να πεθαίνει, με αποτέλεσμα οι θεοί τη μεταμόρφωσαν σε γοργόνα.

Η κατάρα του Ιππόδρομου

Επί αυτοκρατορίας Θεοδοσίου και μετά από διαταγή του, σφαγιάστηκαν 7000 Θεσσαλονικείς. Οι συγγενείς των σφαγιασθέντων για να τιμήσουν τους νεκρούς τους σε εκείνο το σημείο έριχναν κρυφά ένα βότσαλο, ένα όστρακο, δηλαδή ένα κομμάτι σπασμένου αγγείου και χάραζαν τα ονόματα των νεκρών πάνω σε μαρμάρινη στήλη. Η στήλη αυτή αιμορραγούσε μια φορά τον χρόνο στην επέτειο της μεγάλης σφαγής.

Οι Μαγεμένες

Στα σημερινά ερείπια της αρχαίας αγοράς της Θεσσαλονίκης υπήρχαν οι Μαγεμένες. Ο λαϊκός μύθος λέει ότι ο Θράκας βασιλιάς αντιλήφθηκε τον παράνομο έρωτα μεταξύ του Μεγάλου Αλεξάνδρου και της γυναίκας του βασίλισσας της Θράκης και αποφασίζει κάνοντας μαγικά να μετατρέψει σε πέτρα όποιον περνούσε από τη στοά. Ο Αλέξανδρος το πληροφορείται και εκείνο το βράδυ δεν πηγαίνει να βρει τη βασίλισσα. Η βασίλισσα στέλνει την υπηρέτριά της να μάθει, γιατί αργεί ο Αλέξανδρος. Τα μάγια όμως που έκαναν τη χτυπούν με αποτέλεσμα να «μαρμαρώσει». Μετά από λίγο πηγαίνει και η ίδια η βασίλισσα και έχει την ίδια τύχη. Τέλος ο βασιλιάς με τον μάγο, θέλοντας να δουν αν είχαν αποτέλεσμα τα μάγια, περνούν και αυτοί από τη στοά. Έτσι δημιουργήθηκαν οι μαρμάρινες μορφές.

Η νύφη της Καμάρας

Οι Θεσσαλονικείς πίστευαν πως κάτω από την Καμάρα ζούσε ένα στοιχειό. Κοπέλα ήταν το στοιχειό. Μια αδικοχαμένη γυναικεία ψυχή που έδωσε τέρμα στη ζωή της, την ημέρα του γάμου της, από απελπισία για τον άντρα που της έδωσαν οι δικοί της. Δεν πείραζε κανέναν το στοιχειό. Εκεί όμως που θύμωνε ήταν όταν περνούσαν γαμήλιες πομπές κάτω από την Καμάρα. Δεν άντεχε ν'ακούει γαμήλια τραγούδια, ούτε το παράπονο της νύφης που τις περισσότερες φορές κρυβόταν κάτω από ένα ψεύτικο χαμόγελο. Και τα τακούνια που χτυπούσαν πάνω στο καλντερίμι το αγρίευαν ακόμα περισσότερο.

Λένε πως κάποτε το στοιχειό άρπαξε μια νύφη – άνοιξε η γη ξαφνικά και κείνο την κατάπιε, κι από τότε κανείς δεν την ξανάδε. Ο θρύλος έμεινε ζωντανός κι οι νύφες απέφευγαν πλέον να περνάνε κάτω από την Καμάρα, από τον φόβο μήπως είχαν κι οι αυτές την ίδια καταραμένη τύχη.

Έθιμα της περιοχής

Η Θεσσαλονίκη μπορεί να είναι μεγαλούπολη αλλά έχει κρατήσει μέχρι και σήμερα πολλά από τα ήθη και τα έθιμα που χάνονται στο βάθος των χρόνων.

Το Χάσκα

Την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς λάμβανε χώρα στα θεσσαλονικιώτικα σπίτια το εν λόγω έθιμο. Σε ένα ξύλο έδεναν έναν σπάγκο και από αυτόν κρεμούσαν είτε ένα αυγό είτε ένα κομμάτι χαλβά. Οι παρευρισκόμενοι έπρεπε να το δαγκώσουν χωρίς να χρησιμοποιήσουν τα χέρια τους.

Αναστενάρια

Λαμβάνει μέρος στην γιορτή των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης και οι αναστενάρηδες περπατούν στην φωτιά με γυμνά πόδια χωρίς να καίγονται μιας και τους προστατεύει ο Άγιος.

Η Μάχη των Επιταφίων

Παλιότερα, την Μεγάλη Παρασκευή, όταν δύο επιτάφιοι συναντιόταν στα στενά σοκάκια της πόλης, οι παλικαράδες που τους συνόδευαν ριχνόντουσαν στην μάχη προκειμένου να περάσει ο δικός τους επιτάφιος πρώτος. Μάλιστα, αυτό γίνονταν με παρότρυνση των αρχόντων της πόλης προκειμένου οι νέοι να είναι ετοιμοπόλεμοι.

Το έθιμο της καμήλας στην Θέρμη

Ακόμα ένα έθιμο που έχει τις ρίζες του στην Τουρκοκρατία. Πρόκειται για την ιστορία αγάπης της Μανιώ με έναν νέο, ο οποίος όταν την κλέβουν οι Τούρκοι κατασκευάζει με τους φίλους του μια γκαμήλα και αφού ξεγελούν τους φρουρούς, παίρνουν πίσω την Μανιώ, την οποία και κρύβουν στη κοιλιά της. Το έθιμο της καμήλας πραγματοποιείται και σε άλλους δήμους όπως της Σταυρούπολης, αλλά εκεί έχει παγανιστικές ρίζες και σχετίζονταν με την γονιμότητα της γης.

Δημήτρια

Καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και εμποροπανήγυρη που διοργανώνονται κάθε Οκτώβρη με αφορμή την εορτή του πολιούχου της πόλης Αγίου Δημητρίου.

Τοπική κουζίνα

Η Θεσσαλονίκη είναι ο τόπος που συνένωσε την εβραϊκή, τη βυζαντινή και την υπέροχη μαγειρική της Ανατολής καθιερώνοντας τη Θεσσαλονίκη «Μητρόπολη της Γεύσης».

Στο Καπάνι, την «κοιλιά της Θεσσαλονίκης», που είναι η παλαιότερη υπαίθρια αγορά και μαζί και στην αγορά Μοδιάνο, χτυπά η καρδιά της Θεσσαλονίκης, με κάθε λογής μπαχαρικά. Βότανα και αρώματα και θησαυροί γεύσεων. Κουρτίνες αλλαντικών που κρέμονται μπροστά από τους πάγκους, μπάτζος μαστιχωτός, γιαούρτι Δορκάδας, σουτζουκάκια και λαχανοντολμάδες. Πατσάς, το πιάτο που τραβάει από τη μύτη τους καλοφαγάδες εδώ και χρόνια, με τη χαρακτηριστική μυρωδιά του και αποτελεί ένα από τα πιο γνωστά πιάτα της Θεσσαλονίκης.

Τα γλυκά της Θεσσαλονίκης, φερμένα με τους πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, έγιναν σήμα κατατεθέν της πόλης. Μπακλαβάς, κουρκουμπίνια, ραβανί. Κρέπες, επίσης, από τα πιο χαρακτηριστικά γλυκά, ρυζόγαλο, καζάν ντιπί, παγωτό καϊμάκι. Τρίγωνα Πανοράματος, πασίγνωστα και αγαπημένα, τσουρέκια μυρωδάτα και αφράτα. Μπουγάτσα Θεσσαλονίκης, κουλούρι Θεσσαλονίκης...

Στα ουζερί και στα μεζεδοπωλεία διδάσκουν τι θα πει μερακλίδικο πιάτο με τους φημισμένους και εξωτικούς μεζέδες. Αγαπημένοι προορισμοί των κατοίκων και των επισκεπτών είναι η Άνω Πόλη, τα θρυλικά Λαδάδικα, η Πλατεία Άθωνος, το Μπιτ Παζάρ, η Κρήνη και τόσα ακόμα...

Σύγχρονη Θεσσαλονίκη

Και το ταξίδι στον χρόνο συνεχίζεται. Η πόλη δεν ξεχνά το παρελθόν της, αλλά έχει το βλέμμα της στραμμένο στο μέλλον. Στη Διεθνή Έκθεση χτυπά κάθε χρόνο η καρδιά της οικονομίας, στο λιμάνι της και στον σιδηροδρομικό σταθμό της έρχονται και φεύγουν εμπορεύματα ασταμάτητα ενώ στο αεροδρόμιό της επιβιβάζονται και αποβιβάζονται άνθρωποι από όλες τις χώρες. Σε κάθε γειτονιά της ιδρύματα πολιτισμού φανερώνουν την πνευματική ζωή του τόπου.

Μουσεία και πολιτιστικά Ιδρύματα

Μουσείο Τεχνολογίας NOESIS

Το Κέντρο Διάδοσης Επιστημών & Μουσείο Τεχνολογίας (NOESIS) είναι το σημαντικότερο τεχνολογικό μουσείο στην Ελλάδα. Ιδρύθηκε το 1978 ως Τεχνικό Μουσείο Θεσσαλονίκης. Το Τεχνοπάρκο, είναι ένας χώρος διάδρασης. Ο επισκέπτης συμμετέχει ενεργά, πρωταγωνιστεί και μαθαίνει διασκεδάζοντας.

Μουσείο Ύδρευσης Θεσσαλονίκης

Σε ένα ιστορικό για την ύδρευση της πόλης κτιριακό συγκρότημα στην περιοχή των Σφαγείων, το παλιό Κεντρικό Αντλιοστάσιο του άλλοτε Οργανισμού Υδρεύσεως Θεσσαλονίκης, στεγάζεται το Μουσείο Ύδρευσης. Το συγκρότημα κατασκευάστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα (1890-94). Το έργο κατασκεύασαν Βέλγοι τεχνικοί. Το νερό έφτανε με φυσική ροή στο Κεντρικό Αντλιοστάσιο, από όπου με τη βοήθεια μεγάλων αντλιών διοχετευόταν αρχικά σε δύο και στη συνέχεια σε τρεις μεγάλες δεξαμενές (Βλατάδων, Κασσάνδρου, Ευαγγελίστριας). Σε αυτές προστέθηκε το 1924 και η δεξαμενή της Καλλιθέας.

Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης

Ιδρύθηκε το 1998 και από το 2001 στεγάζεται στη διατηρητέα Αποθήκη Α του 1ου Προβλήτα, στο Λιμάνι Θεσσαλονίκης. Αποστολή του είναι η συλλογή, διατήρηση και παρουσίαση έργων και αρχείων της τέχνης της φωτογραφίας, ελληνικής και διεθνούς, όσο και η μελέτη του πλήθους σημαντικών εφαρμογών του φωτογραφικού μέσου που επηρεάζουν βαθιά τις σύγχρονες κοινωνίες. Παράλληλα, προσπαθεί μέσα από οργανωμένες εκπαιδευτικές δράσεις και προγράμματα να προσφέρει γνώση στο ευρύτερο κοινό όλων των ηλικιών.

Μουσείο Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης

Το Μουσείο Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε το 1997, όταν η Θεσσαλονίκη ήταν η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Σκοπός του μουσείου είναι η συγκέντρωση, διάσωση και μουσειολογική προβολή των στοιχείων της κινηματογραφικής ζωής της χώρας.

Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Το Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης είναι το δεύτερο πολυθεματικό Μουσείο και ταυτόχρονα ένας πολιτιστικός φορέας που ιδρύθηκε στην Θεσσαλονίκη το 1997, από μία ομάδα εκπαιδευτικών, πανεπιστημιακών, μουσειολόγων και ανθρώπων του πολιτισμού που πίστευαν στον εθελοντισμό, με αγάπη για τα παιδιά και θέληση προσφοράς στα κοινά. Σχεδιάζει, μελετά και υλοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα.

Πολεμικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Φιλοξενεί στις συλλογές του περισσότερα από 10.000 κειμήλια ανασυνθέτοντας τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία της Ελλάδος. Ξεκινώντας από την προεπαναστατική περίοδο και φτάνοντας μέχρι την εμπλοκή στην Κύπρο το 1974, ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να βιώσει την Ελληνική Επανάσταση, τους Βαλκανικούς Πολέμους καθώς και τους δύο Παγκόσμιους Πολέμους.

Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα

Το Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα είναι αφιερωμένο στους αγώνες για την απελευθέρωση και ενσωμάτωση της Μακεδονίας στην Ελληνική επικράτεια με ιδιαίτερη έμφαση στον Μακεδονικό Αγώνα.

Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης

Είναι ίδρυμα που αποσκοπεί στη γνωριμία και την εξοικείωση των ανθρώπων και ειδικά της νέας γενιάς με τον παραδοσιακό πολιτισμό του πρόσφατου παρελθόντος μας, στην ευαισθητοποίηση του κόσμου για τα υλικά και άυλα μνημεία της νεότερης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (Μονή Λαζαριστών)

Το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης ιδρύθηκε το 1997 και στεγάζεται στη βορειο-ανατολική πτέρυγα του συγκροτήματος της Μονής Λαζαριστών. Πυρήνας των συλλογών αλλά και των εκθέσεων του Μουσείου αποτελεί η Συλλογή Κωστάκη.

Η Συλλογή Κωστάκη είναι αντιπροσωπευτική όλων των ρευμάτων και τάσεων της Ρωσικής Πρωτοπορίας.

Δημοτική Πινακοθήκη Θεσσαλονίκης

Το Τμήμα Πινακοθήκης και Εικαστικών Δραστηριοτήτων της Διεύθυνσης Βιβλιοθηκών και Μουσείων στεγάζεται στην Casa Bianca, διατηρητέο μνημείο της νεότερης αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Θεσσαλονίκης. Η Δημοτική Πινακοθήκη διοργανώνει και φιλοξενεί περιοδικές εκθέσεις είτε από τις μόνιμες συλλογές της είτε σε συνεργασία με φορείς.

Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών

Το Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών στεγάζεται σε ένα μοντέρνο κτίριο στην βόρεια πλευρά του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου. Κύριος στόχος του αποτελεί η συστηματική γνωριμία του κοινού με την Τέχνη και ενισχύεται η καταγραφή και η μελέτη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας. Παράλληλα ενθαρρύνεται η ουσιαστική επαφή των παιδιών με το έργο τέχνης μέσω των ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Οι άνθρωποι φεύγουν, οι μυρωδιές, οι γεύσεις και οι μουσικές δε χάνονται όμως ποτέ... αφήνουν τ' αχνάρια τους πάνω στο χώμα, σκαλίζουν το αποτύπωμά τους πάνω στις πέτρες...

Μπορεί το νέο να ζήσει με το παλιό;

Η πόλη αλλάζει και μαζί της αλλάζουν και οι ζωές χιλιάδων ανθρώπων. Η καρδιά της πόλης συνεχίζει να χτυπά για όλους όσους έχουν ανοιχτά τα μάτια της ψυχής τους. Γιατί τούτη η πόλη ανήκει σε όλους όσοι γεννήθηκαν σ' αυτή και σε όλους όσοι την αγάπησαν. Τούτη η πόλη δε θα τους πληγώσει ποτέ.

Όσο η Θεσσαλονίκη θα βλέπει το φως της μέρας θα κάνει την καρδιά κάθε επισκέπτη να χτυπά γι' αυτήν.

